

Filmový poradní sbor

1934–1945

Inventář

Název archivu:	Národní filmový archiv, Praha
Název archivní pomůcky:	Filmový poradní sbor
Časový rozsah pomůcky:	1934–1945
Druh archivní pomůcky:	Inventář
Číslo listu NAD:	33
Evidenční číslo pomůcky:	122
Jméno zpracovatele:	PhDr. Schwippel Jindřich
Místo a rok vyhotovení archivní pomůcky:	Hradištko pod Medníkem, 2010

I. Obsah

I.	Obsah	II
II.	Vývoj původce archivního souboru	III
III.	Vývoj a dějiny archivního souboru	VI
IV.	Archivní charakteristika archivního souboru	VII
V.	Obsahový rozbor archivního souboru	VII
VI.	Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení pomůcky	VIII
VII.	Použité prameny a literatura	VIII
VIII.	Inventární seznam	1

II. Vývoj původce archivního souboru

Filmový poradní sbor (dále jen FPS) působil od svých počátků až do období Protektorátu Čechy a Morava v rámci Ministerstva průmyslu, obchodu a živností (dále jen MPOŽ). S odvoláním na § 1, č. 1, odst. 3 vládního nařízení z 13.7. 1920 č. 442 Sb. byl FPS zřízen vyhláškou MPOŽ č. 131.126/1934 ze dne 14. listopadu 1934 *O úpravě dovozu osvětlených filmů kinematografických.*

Bod 10 vyhlašuje: *Při ministerstvu průmyslu, obchodu a živností zřizují Filmový poradní sbor.*

Jeho členy jsou kromě předsedy:

- 1. zástupce ministerstva obchodu*
- 2. zástupce ministerstva školství a národní osvěty*
- 3. zástupce ministerstva zahraničních věcí*
- 4. zástupce Svazu filmového průmyslu a obchodu čl. v Praze*
- 5. zástupce Svazu filmové výroby v ČSR v Praze*
- 6. zástupce Ústředního svazu kinematografů v ČSR v Praze.*

K jednání o otázkách výroby československých filmů a jejího povzbuzení [lit.c), odst 11] budou přibráni s hlasem poradním:

- a) zástupce Syndikátu čl. novinářů v Praze*
- b) zástupce Československé filmové unie v Praze.*

Zástupce úřadů jmenují příslušní ministři. Každý zástupce může mít dva náhradníky, o jejichž jmenování platí totéž, co o jmenování zástupců. K jednání Filmového poradního sboru povolá ministr obchodu event. podle potřeby podle vlastního uvážení experty s hlasem poradním.

Bod 11. Úkolem Filmového poradního sboru jest podávati dobrozdání:

- a) o otázkách úpravy dovozu filmů;*
- b) o tom, které dovážené filmy mají býti zapsány do rejstříku dovážených celovečerních hraných zvukových filmů, vedených u Svazu filmového průmyslu a obchodu čl. v Praze;*
- c) o otázkách výroby československých filmů a jejího povzbuzení.*

Bod 12. Pro jednání Filmového poradního sboru bude vypracován jednací řád za účasti příslušných úřadů a korporací v odst. 10 uvedených.

Bod 10 vyhlášky byl pozměněn vyhláškou MPOŽ č. 5222/37; k členům FPS přibylí zástupci ministerstva financí, národní obrany, Československé filmové unie a Československé filmové společnosti.

FPS vydal r. 1937 směrnice, které zakazují povolení dovozu filmů, jež:

1. *ohrožovaly by životní zájmy státu*
2. *ohrožovaly by veřejný pořádek a jistotu*
3. *mohly by vyvolat neklid v národnostní, náboženské nebo politické snášenlivosti*
4. *ohrožovaly by náš politicko-demokratický systém buď přímo nebo nepřímo propagandou režimů diktátorských, nekritickým vychvalováním monarchií, aristokratických společností atd.*
5. *připomínaly by a velebily dřívější politické poměry ve střední Evropě*
6. *kalily by nebo porušovaly poměr Československa k jiným národům, obzvláště k oněm, jež se shodují s koncepcí čs. zahraniční politiky*
7. *hanobily by příslušníky kterýchkoli národů*
8. *urážely mravní a umělecké cítění*
9. *byly nepřijatelnými s hlediska uměleckého nebo technického provedení.*

Vládní nařízení č. 208/42 Sb. z 15.6. 1942 v § 3 stanovilo, že *podpora filmovnictví náleží Ministerstvu lidové osvěty*. Již předtím bylo nařízením říšského protektora z 15. 2. 1941 zřízeno Českomoravské filmové ústředí; Ministerstvo lidové osvěty ve svých směrnicích čj. pres. 4028/43 v § 6 vyhlásilo založení Poradního sboru předsedy ČMFÚ; i nadále měl sbor rozhodovat o schvalování filmů (ministerstvo lidové osvěty), jejich výrobě (ministerstvo financí), zástupce ministerstva školství o výrobě krátkých filmů; dále se počítalo se zastoupením *tvůrčích pracovníků ČMFÚ, hlavním lektorem ČMFÚ a hospodářským poradcem*.

V období ČSR byl prvním předsedou FPS dr. A. Rathauský, po něm byl nejdéle ve funkci dr. Ant. Šenkýř. Významnou změnou v agendě FPS bylo od r. 1937 zastoupení Československé filmové společnosti.¹ Její předseda Vl. Vančura tu od počátku prosazoval hlediska umělecké náročnosti. Snaha o zvýšení umělecké hodnoty československých (později českých) filmů byla ovšem jen relativně úspěšná. O filmech FPS jednal především jako o „zboží“. (Šlo o celkovou úpravu dovozu filmů

¹Společnost byla ustavena dne 20. října 1936; místopředsedou byl Fr. Papoušek, jednatelem J. Toman, pokladníkem J. Brož, ve výboru dále byli O. Jeremiáš, J. Mukařovský; náhradníky byli J. Elbl, J. Kučera a A.j. Urban. Pak byli kooptováni ještě J. Kopta, M. Pujmanová, J. Honzl, O. Vávra a L. Linhart. Úřední

a jeho povolování, osvobozování dovážených filmů od poplatků vzhledem k jejich kulturní hodnotě a posléze o výrobě filmů a o jejím povzbuzení.

Členy FPS byli r. 1937: ing. Zd. Urban (MPOŽ), dr. J. Zaremba a dr. A. Kot (MŠANO) a dr. J. Hejtman a prof. J. Kubíček; dr. J. Palivec, J. Elbla dr. L. Radimský (ministerstvo zahraničí); za ministerstvo financí dr. Z. Rádl a dr. Fleischmann, za ministerstvo národní obrany major J. Sommer, kapitán J. Zuska a plukovník dr. Pokorný. Zájmové organizace zastupovali M. Havel (Svaz filmové výroby), J. Foist a J. Tušla; za Svaz filmového průmyslu a obchodu major R. Průša, J.V. Musil a dr. J. Ort; za Ústřední svaz kinematografů tu byli Vl. Wokoun, E. Sirotek a dr. Leiser, za ČsFU K. Jičínský, J. Jauris a arch. Rittershein, vedle Vl. Vančury zastupovali Čs. filmovou společnost ještě dr. Fr. Papoušek a J. Toman. Expertem pro filmovou výrobu byl J. Reiter a V. Kabelík, pro americký dovoz J. Hlinomaz.

Další změny následovaly v roce 1938; Svaz filmového průmyslu obchodu zastupoval K. Feix a J. Reiter, ČsFU V. Binovec a K. Degl.² R. 1939 byli do FPS jmenováni zástupci ministra bez portfeje J. Havelky a odvoláni zástupci zanikajících ministerstev zahraničí a národní obrany. FPS fungoval po celou dobu okupace, od r. 1942 ovšem v rámci Moravcova Ministerstva lidové osvěty. V r. 1943 (tehdy) IngC. Brichta znovu propracovává návrh na zřízení Filmového archivu při ČMFÚ.

Příslovečnou červenou nití naprosté většiny jednání FPS byl rozpor mezi pojetím filmu jako „zboží“, které přirozeně hájili členové výroben a půjčoven a filmu jako „lidového umění“, což hájila neobchodnická menšina členů. FPS tak zasahoval i do volby námětů. Základní podpora hraného filmu schváleného FPS byla 140 000,- Kč po doporučení FPS. Poloviční, tzv. průmyslovou podporu (70 000,- Kč) dostal každý film, který „nebyl v rozporu s veřejným zájmem“. Podpory bylo možné zvyšovat až do 210 000,- Kč (za mimořádná díla po strance umělecké nebo i filmově technické) nebo z opačných důvodů mohla být snížena. Cizí verze dostávaly 40 000,- Kč.

Ve hře při jednáních o umělecké hodnotě filmů byla pochopitelně i otázka zaměstnanosti či nezaměstnanosti velkého množství lidí, kteří se na výrobě, exploataci a distribuci filmů podíleli. Financování podpor umožňovala aktiva z registračního

kniha se zápisy ze schůzí z let 1936–1938 je uložena v NFA v fondu Československá filmová společnost I.

² Podrobný seznam všech jmen uvádí Z. Štábla: *Rozšířené teze k dějinám čs. kinematografie 1919–1939*, IV. část, interní tisk Čs filmového ústavu, Praha 1984, s. 245.

fondy. (Štábla v citované práci uvádí, že příjem za registrační poplatky činil r. 1935 6 144 000,- Kč.)

Do agendy FPS patřila rovněž účast na filmových festivalech a udílení státních cen a ocenění, které se stalo podnětem k mnoha názorovým střetům; některá usnesení FPS nelze pak považovat za zcela šťastná či spravedlivá.

Zajímavou kapitolou agendy FPS byla podpora krátkých filmů - tzv. kulturních dodatků. Ty měly sloužit státní propagandě, turistickému ruchu školnímu i mimoškolnímu vzdělávání atd. Výši poplatků z registračního fondu eviduje Havelka: *Čs. filmové hospodářství*. Novinkou a oblastí podpor byly od r. 1936 státní záruky výrobcům filmů až do výše 50% předpokládaných výrobních nákladů. Štábla uvádí, že r. 1937 při 49 celovečerních filmech v tomto roce u nás vyrobených stát ztratil sice na poskytnutých garancích asi 1,5 milionu Kčs, ale zároveň získal z těchto filmů na daních a dávkách, kterými byly zatíženy, ročně kolem 35,000.000 Kč.³

Politicky i obchodně citlivou otázkou bylo rozhodování FPS o dovozu zahraničních filmů. Výhodou bylo, že registrační fond (na rozdíl od dřívějšího kontingentního systému) měl pevný statut a později i pevný jednacím řád. V období Protektorátu byla pak jednání a rozhodování FPS v podstatě jen soustavnou obhajobou zájmů české výroby filmů a českého filmovnictví vůbec proti německému tlaku. V tomto období se jako velmi úspěšný diplomat projevil Miloš Havel. Jeho působení ve FPS bylo však významné v celém období působnosti této instituce.

III. Vývoj a dějiny archivního souboru

Dokumenty z činnosti Filmového poradního sboru byly pravděpodobně uloženy v Podnikovém archivu Ústředního ředitelství československého státního filmu (dále jen PA ÚŘ ČSF). PA ÚŘ ČSF byl likvidován v souvislosti se zánikem ÚŘ ČSF v roce 1990. Písemnosti z PA ÚŘ ČSF převzal Český filmový ústav, jehož nástupnickou organizací je Národní filmový archiv (dále jen NFA).⁴ Informace o ztrátách nebo skartaci se bohužel nedochovaly.

³ ŠTÁBLA, Z.: c. d., s. 250.

⁴ Rozhodnutí ministra kultury ČR č. 31/1992 ze dne 8.10.1992, č.j. 10625/92.

IV. Archivní charakteristika archivního souboru

Během generální inventury (dále jen GI), prováděné v NFA prvním pololetí roku 2004, byl fond Filmový poradní sbor prohlášen za nezpracovaný. Dokumenty nejevily sebemenší známky zpracovanosti z hlediska adjustace, k fondu nebyla vyhotovena žádná archivní pomůcka.

Fond byl ke zpracování předán jako zcela zpřeházený soubor porůznu delimitovaných písemností a nalezených fragmentů někdy ne zcela jasné provenience. Protože se nenašly žádné stopy po původním registraturním pořádku, byl fond uspořádán podle umělého schématu, které vycházelo z obsahového rozboru dochovaných dokumentů, popř. respektovalo menší dochované spisové celky. Skartovány byly jenom časté multiplikáty rozmnoženin.⁵ Jedině po katalogizaci záznamů o všech jednáních a usneseních FPS by bylo možné vypracovat účelný osobní či věcný rejstřík. Místo toho jsou tedy v úvodu podrobně citovány kompetence FPS a jmenována většina jeho členů.

Fyzický stav dokumentů je průměrný, častěji je papír poškozen rezavějícími svorkami, rozmnožené zápisy z jednání jsou na nekvalitním „dřevěném“ papíru. Za komplementární archivní prameny lze považovat příslušné části fondů ministerstev obchodu a lidové osvěty uložené v Národním archivu v Praze a fondy Československé filmové společnosti a Českomoravského filmového ústředí uložené v NFA.

V. Obsahový rozbor archivního souboru

Písemnosti byly rozděleny do deseti signatur:

- I. *Základní dokumenty a legislativní podklady*
- II. *Zápisy z jednání FPS*
- III. *Směrnice FPS*
- IV. *Agenda státních a čestných cen*
- V. *Komise FPS*
- VI. *Vyplacené podpory*
- VII. *Registrace filmů*

⁵ O nevalné úrovni vedení dokumentace někdejšího Čs. filmového ústavu svědčí fakt, že multiplikáty a duplikáty ustanovení a směrnic FPS byly bezduše evidovány pod různými přírůstkovými čísly a nebyl učiněn ani pokus o vytvoření jejich chronologické řady.

VIII. *Dílčí statistiky a přehledy*

IX. *Fragment korespondence*

X. *Varia*

Nejucelenější, ale současně i informačně nejhodnotnější částí fondu, je soubor zápisů ze zasedání FPS. Zápisy byly - zřejmě pro uchování jejich kompletnosti - svazovány často i s přílohami nebo podkladovým materiálem. Dochovaná řada směrnic je zřejmě neúplná; směrnice nebyly číslovány a kompletní řadu bude možné snad vytvořit až po zpracování či po studiu dalších fondů.

Fond FPS je významným pramenem k poznávání dějin financování resp. podpory výroby českých filmů, československé politiky dovozu a vývozu filmů, ideových snah a střetů a posléze tichého, ale účinného boje o zachování českého filmovnictví za Protektorátu. Může podat samozřejmě i detaily ke genezi realizovaných českých filmů i nerealizovaných námětů. Konečně, ale ne v poslední řadě, mohou zápisy z jednání FPS být významným pramenem pro podrobnější biografie osobností českého filmovnictví počínaje stále ještě nedoceňovanou činností Miloše Havla.

Ostatní části fondu tvoří často jen „pomníčky“ - fragmenty či jednotliviny dokumentující další oblasti či detaily z obsáhlé činnosti FPS.

VI. Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení pomůcky

Dokumenty fondu Filmový poradní sbor jsou uloženy v 6 kartonech v depozitáři NFA na Hradištku. Fond uspořádal, úvod sepsal a inventární seznam sestavil PhDr. Jindřich Schwippel za nezanedbatelné pomoci Mgr. Tomáše Lachmana a PhDr. Marcely Kalašové v listopadu 2009–březnu 2010.

VII. Použité prameny a literatura

- Bartošek, Luboš: Pokrokové tendence ve Filmovém poradním sboru 30. let. In: Marián Mikola (ed.), *Mnohotvárnost' dramatického umenia*. Bratislava: Obzor 1976, s. 326–341.
- Hora, Jiří: *Filmové právo*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart 1937.
- Lachman, Tomáš: *Filmová cenzura v ČSR 1919-1939*, in: *Illuminace* 18, 2006, č. 3, s. 194–197.
- Štábla, Zdeněk: *Rozšířené teze k dějinám čs. kinematografie 1919-1939*, IV. Část. Interní tisk Čs. filmového ústavu, Praha 1984.

VIII. Inventární seznam

<i>inv.č.</i>	<i>sign.</i>	<i>obsah</i>	<i>časový rozsah</i>	<i>č. ev. jedn.</i> ⁶
I. Základní dokumenty a legislativní podklady				
1		Jednací řád FPS (varianty); česky, strojopis. ⁷	1937	1
2		Připomínky Svazu filmového průmyslu a obchodu k jednacímu řádu FPS.	1937	1
3		Seznamy členů.	1940-1941	1
4		Statut FPS pro udělování čestných cen.	b.d.	1
5		Statut komise FPS pro kulturně-propagační filmy.	[1937]	1
6		Uspořádání výroby a obchodu s českými filmy; tisk.	1939	1
7		Směrnice pro udělování podpor a příspěvků na výrobu čs. filmů a poskytování státní záruky v rámci působnosti FPS.	[1937]	1
8		Směrnice pro žádosti o podporu čs. zvukových filmů.	b.d.	1
9		Směrnice pro žádosti o podporu čs. filmů.	[1940]	1
10		Zřízení Poradního sboru pro podporování filmového oboru v Čechách a na Moravě	1943	1
11		Směrnice ministerstva lidové osvěty pro podporování filmovnictví v Čechách a na Moravě.	1943	1
12		Zpráva o činnosti FPS (koncept).	b.d.	1
13		Legislativa na podporu filmů (podklady, koncepty, informace); česky, slovensky.	1934-1940	1
II. Zápisy z jednání FPS (nepravidelně i s přílohami a podklady)				
14		Schůze č. 52 – 94.	1936	1
15		Schůze č. 95 – 103.	1937	1
16		Schůze č. 104 – 115.	1937	2
17		Schůze č. 116 – 123.	1937	2
18		Schůze č. 124 – 134.	1937	2
19		Schůze č. 135 – 146.	1938	3

⁶ Není-li uvedeno jinak, jedná se o karton.

⁷ Pokud není uvedeno jinak, jedná se vždy o jazyk český a strojopis.

20	Schůze č. 147 – 160.	1938	3
21	Schůze č. 161 – 168.	1938	3
22	Schůze č. 169 – 204.	1939	4
23	Schůze č. 205 – 238.	1940	4
24	Schůze č. 239 – 266 (závěrem zprávy o exportu do USA a aféra Veškrna).	1941	4
25	Schůze č. 1 – 8 (neúplné: od 5. 8.).	1942	5
26	Schůze č. 9 – 21 (dále nečíslováno).	1943	5
27	Schůze roku 1944 (nečíslováno).	1944	5
28	Schůze od 11.1. do 20.2. 1945.	1945	5
29	Prezenční listiny schůzí FPS.	1942-1945	5
30	Duplikáty zápisů ze schůzí č. 150 – 168 (bez chronologického pořadí).	1938	5
III.	Směrnice FPS		
31	Směrnice FPS; česky, německy.	1936-1943	6
IV	Agenda státních a čestných cen		
32	Agenda státních a čestných cen.	1935-1945	6
V	Komise FPS		
33	Výrobní komise (fragment agendy, výrobní programy).	1939-1941	6
34	Exportní komise (zápis ze schůze ze 3.8.1937).	1937	6
VI	Vyplacené podpory		
35	Agenda fondu pro kulturně-propagační filmy.	1938	6
VII	Registrace filmů		
36	Agenda rozpočtu a podpor.	1936-1944	6
VIII	Dílčí statistiky a přehledy		
37	Přehled vyrobených filmů a subvencí (mj. subvence pro filmový archiv a knihovnu).	1937-1938, 1942-1943	6
IX.	Fragment korespondence		
38	Daňové intervence, aféra F. de la Cámara, stížnost na režiséra Holmana aj.; česky, německy.	1937-1943	6
X	Varia		
39	Kritika filmu <i>Děvčátka z venkova</i> a úvaha o stavu čs. filmu.	1937, [1938]	6

Název archivní pomůcky: Filmový poradní sbor
Časový rozsah pomůcky: 1934–1945
Počet evidenčních jednotek: 6 kartonů; 1934–1945
Počet inventárních jednotek: 39
Rozsah zpřístupněných archiválií: 0,71 bm
Stav ke dni: 31. 3. 2010
Archivní fond zpracoval: PhDr. Schwippel Jindřich
Pomůcku sestavil: PhDr. Schwippel Jindřich
Počet stran: VIII + 3
Číslo jednací: NFA 2072/2009

Pomůcku schválil: 21. 12. 2009
Datum

.....
Vladimír Opěla
ředitel NFA

Nově vymezené a revidované evidenční jednotky při GI 2012–2013

Název fondu: **Filmový poradní sbor**

Datum provedení Generální inventury NAD: 23.7.2012

	<i>počet (ks)</i>	<i>inv.č.⁸</i>	<i>Uložení (kart.)</i>	<i>poznámky</i>
Kartony				
Kartony	3			Původně 6, ovšem 3 z nich jsou pouze ukládací jednotky
Úřední knihy a rukopisy				
Úřední knihy A nově vymezené	12	14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 30	1, 2, 3, 4, 5	

Ověřená metráž: 0,71 bm

Vyhotovil: Marcela Kalašová

⁸ Inventurní číslo a údaje o uložení jsou uvedeny pouze u nově vykázaných dílčích evidenčních jednotek. Údaje v kulatých závorkách za inventurními čísly znamenají počet kusů dílčí evidenční jednotky v daném inventurním čísle. V případě jednoho kusu se údaj „(1)“ neuvádí.